

CAPITOLUL I: Prezentarea teritoriului și a populației acoperite - analiza diagnostic

Regiunea „Zona de Câmpie” amplasată în totalitate pe teritoriul județului Mureș, acoperă o zonă omogenă din punct de vedere geografic și economic în suprafață de 578,65 km² și are caracteristicile specifice Câmpiei Transilvaniei. Aceasta este situată la nord-vest de Mureș, și se caracterizează printr-o regiune mai joasă, formată din dealuri scunde, având în medie 500 m înălțime și fiind brăzdată de văi largi. Regiunea acoperă 11 unități administrativ teritoriale reprezentate de către comunele: Band, Grebenișu de Câmpie, Sânpetru de Câmpie, Valea Largă, Zau de Câmpie, Pogăceaua, Papiu Ilarian, Iclânzul, Râciu, Șăulia, precum și de orașul Sărmașu.

Majoritatea comunelor din regiunea Zona de Câmpie se află la o distanță cuprinsă între 10-25 km de drumul național DN 15 care se suprapune cu drumul european E 60 pe ruta Turda-Târgu Mureș. În ceea ce privește **accesul la căile ferate**, regiunea dispune de o rețea de cale ferată ce unește localitățile comunelor Tăureni - Zau de Câmpie- Miheșu de Câmpie de orașul Sărmașu (la nord), respectiv orașul Luduș (la sud). De asemenea, această linie feroviară unește județul Mureș de județul Bistrița. Trebuie menționat faptul că, înainte de 1998, exista pe teritoriul **regiunii „Zona de Câmpie”** o cale ferată îngustă care unea localitățile cuprinse între Miheșu de Câmpie și orașul Târgu Mureș. În prezent, aceasta este dezafectată. Luând în considerare puternica semnificație culturală a patrimoniului industrial ca element al evoluției societății umane, linia ferată îngustă este un obiectiv cu potențial de a fi monument istoric industrial, legând această zonă geografică de restul Europei, atât economic cât și cultural la începutul secolului XX.

Intrarea României în UE a adus cu sine o creștere a gradului de accesibilitate din spațiul rural la internet. Cu toate acestea, în zonele rurale accesul la internet rămâne limitat, de acesta beneficiind în special instituțiile publice. Astfel, conform listei „Localități eligibile pentru investiții broadband PNDR 2014-2020 - M19-LEADER”, pe teritoriul GAL se regăsesc 62 sate din 10 localități componente (Band, Grebenișu de Câmpie, Sânpetru de Câmpie, Zau de Câmpie, Pogăceaua, Papiu Ilarian, Iclânzul, Râciu, Șăulia, Sărmașu) care cumulează o populație de peste 9000 persoane care nu au acces la internet. În acest sens, dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere în coroborare cu stimularea sectorului TIC va fi capabilă să stimuleze competitivitatea economică și să contribuie la asigurarea coeziunii sociale.

Cea mai importantă resursă a subsolului o constituie zăcămintele de gaz metan, descoperite pentru prima dată în Europa, la Sărmașel, în 1907, în urma unui foraj de exploatare a unor presupuse săruri de potasiu. Până în prezent, pe teritoriul regiunii sunt cunoscute circa 30 de câmpuri (domuri) gazifere, care, în funcție de raporturile tectonice dintre ele, aparțin la două din cele trei zone de domuri din Depresiunea Transilvaniei, respectiv zona centrală și cea nordică. În complexul gazifer Zau de Câmpie- Pogăceaua se găsesc intercalate straturi saturate cu apa de zăcământ, neutilizate. În zona deluroasă din Subcarpații interni, Podișul Târnavelor și Câmpia Transilvaniei, predomină depozitele sedimentare de nisipuri, marne și argile, care pot fi utilizate în fabricarea unor materiale de construcții. Nisipurile conțin uneori intercalații de gresii, care, bine cimentate, constituie o excelentă piatră de construcție de lungă durabilitate. Marnele, existente de asemenea în rezerve apreciabile, nu sunt valorificate suficient, deși unele varietăți ar putea fi folosite la fabricarea cimentului. Argilele (inclusiv luturile de coastă și de terasă), la fel de larg răspândite, sunt utilizate la

fabricarea materialelor de construcții ceramice (cărămizi, țigle etc.), atât în unități ale industriei locale, cât și în cărămidăriile rurale.

Teritoriul regiunii Zona de Câmpie are o rețea de ape curgătoare, de lacuri, heleșteie și bazine de retenție artificiale deosebit de bogate, dar un volum mai redus de ape subterane, freatice și de adâncimi. Pentru „Zona de Câmpie” (Câmpia Transilvaniei) sunt specifice iazurile și lacurile de geneză mixtă-naturală și antropică. Pe râuri s-au creat o serie de iazuri de interes piscicol, precum cele din Zau de Câmpie și Șăulia. Aceste lacuri sunt exploatate atât din punct de vedere industrial cât și în scop de agrement, fiind permis pescuitul sportiv.

În cele 11 unități administrativ-teritoriale asociate în cadrul teritoriului „Zona de Câmpie”, conform Recensământului din 2011, trăia o populație totală de 35.438 de locuitori, conform datelor statistice furnizate de Direcția Județeană de Statistică a județului Mureș.

Populația localităților care compun teritoriul vizat variază într-un interval cuprins între 6.942 (orașul Sărmașu - cea mai numeroasă populație) și 963 locuitori (comuna Papiu Ilarian - cea mai puțin populată).

Din punct de vedere al dinamicii populației se remarcă o scădere a populației cu 7%, precum și o accentuare a îmbătrânirii în teritoriu. Dacă la nivelul anului 2002 din totalul populației stabile 21% era reprezentată de populația vârstnică (peste 60 ani), iar 17% erau reprezentați ai tinerilor până în 15 ani, la nivelul anului 2011, populația vârstnică reprezintă peste 24% din cea stabilă, iar datorită sporului natural în scădere, tinerii până în 15 ani sunt reprezentați în proporție de 18%.

Din cele 13094 persoane care alcătuiesc populația ocupată de pe teritoriul GAL, aproape 60% este angajată în agricultură, iar 15% în alte activități ale economiei. Conform datelor statistice, 67% din populația GAL a absolvit mai puțin de 8 clase sau nu are școală absolvită, ceea ce are efecte și asupra posibilității de identificare de locuri de muncă calificate care ar putea să le îmbunătățească condițiile de trai.

Din punct de vedere al etniilor care conlocuiesc la nivelul teritoriului, se constată o populație majoritar română (aproape 74%), precum și existența unei minorități maghiare (13,8%) și a **comunităților de etnici romi**: un total de 4331 de locuitori la nivelul întregului teritoriu GAL, ceea ce reprezintă 12,22% din populația teritoriului.

Conform clasificării realizate în *Atlasul zonelor rurale marginalizate și al dezvoltării umane locale în România*¹ privind rata marginalizării, pe teritoriul GAL se regăsesc localități cu marginalizare severă (peste 24% comunitate romă din totalul populației): Band (25,67%),; cu marginalizare peste medie (12 - 24%): Grebenișu de Câmpie (12,53%), Pogăceaua (15,12%), Sânpetru de Câmpie (12,84%), Șăulia (16,3%); cu marginalizare la medie (6,1 - 12%): Râciu (7,55%), Sărmașu și Zau de Câmpie cu populații romi de 10% din totalul populației stabile.

Pe teritoriul GAL Zona de Câmpie se poate menționa existența a 7 unități administrative identificate ca fiind **zone sărace** cu IDUL mai mic sau egal cu 55, și anume Band (50,1), Iclânzul (53,27), Papiu Ilarian (43), Pogăceaua (52,73), Râciu (52,8), Sânpetru de Câmpie (51,47) și Șăulia (50,83).

Ocupațiile străvechi cum ar fi creșterea animalelor, exploatarea lemnului și a materialelor de construcție, care s-au desfășurat de secole în această zonă, au avut ca rezultat o intensă exploatare a resurselor naturale și implicit au dus la fenomene de degradare a mediului

¹ http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Minister/F6_Atlas_Rural_RO_23Mar2016.pdf

înconjurător. La aceste activități tradiționale s-au adăugat apoi și activități industriale care au amplificat poluarea prin generarea unor produse secundare inutile care prin acumulare pun în pericol confortul și sănătatea oamenilor. Astfel, prin efectul cumulat al acestor activități, însemnate suprafețe de păduri au fost supuse fenomenului de uscare în timp ce suprafețe de teren montan sunt lipsite de vegetație. Ca urmare a acestui fapt se produc scurgeri masive a torenților pe versanți care amplifică eroziunea și duc la colmatarea căilor de acces și a gospodăriilor locuitorilor.

Patrimoniul de mediu este asigurat în acest teritoriu de **4 zone Natura 2000** care acoperă o suprafață de 6,62 km, 1,14% din teritoriul GAL: Iazurile Mihesu de Câmpie - Taureni (ROSPA0050), Pajistile Balada - Frata - Mihesu de Câmpie (ROSCI0331), Pajistile Sarmasel - Milas - Urmenis (ROSCI0333), Zau de Câmpie (ROSCI0408). Pe teritoriul acoperit de regiunea Zona de Câmpie se găsește și aria naturală protejată Bujorii de stepă din Zau de Câmpie, considerată de cunoscători drept "unicul loc din interiorul arcului carpatic unde crește această plantă. Aceasta, este una dintre cele mai vechi rezervații naturale de pe teritoriul județului Mureș, fiind declarată în 1950 prin Legea nr. 237.

Armonizarea dezvoltării zonei cu o conservare a acestui patrimoniu de mediu va putea fi susținută prin promovarea proiectelor ce vizează activitățile de turism sau/și agricultura ecologică. Ținând cont de toate aceste date, putem afirma faptul că, regiunea are un potențial turistic deosebit, în special în comunele Pogăceaua, Șăulia și Zau de Câmpie. Din păcate zona este insuficient dezvoltată din acest punct de vedere, neexistând o piață turistică bine pusă la punct, spații de campare amenajate, infrastructura dezvoltată. Este absolut necesară de aceea, întocmirea unei strategii și promovarea unui turism competitiv, promovarea produselor fermierilor care practică agricultura ecologică, înființarea unor rețele locale pentru produsele alimentare tradiționale precum și pentru alte produse ecologice și naturale, promovarea sub-sectorului de agro-turism și încurajarea implicării active a tinerilor și femeilor.

Privită sub aspectul peisajului arhitectonic (al stilului construcțiilor), rețeaua rurală a teritoriului Zona de Câmpie se caracterizează prin casele mici, din cărămidă, cu curți și grădini împrejmuite. Dispoziția străzilor (textura) nu are regularitate geometrică, mai ales în partea mai veche a satelor. Aceste sate au o funcție predominant agricolă. Prezența iazurilor, în această parte a județului ar putea determina amplasarea unor hanuri cu specific pescăresc în apropierea rezervației de bujori de la Zau de Câmpie. Popularea teritoriului, continuitatea vieții omenești în aria regiunii Zona de Câmpie sunt atestate de cercetările și descoperirile arheologice (urmele de locuințe, necropolele) indică prezența diferitelor culturi, încă din vremuri străvechi.

Din punct de vedere al **patrimoniului cultural**, în teritoriul Zona de Câmpie, se regăsesc 31 monumente istorice, dintre care 17 sunt de categoria A (de importanță națională și universală) și 14 de monumente sunt de categoria B (de importanță locală), pe lângă multe altele de interes local. De altfel, localitatea Sărmașu este listată de Legea nr. 5/2000 privind aprobarea planului de amenajare a teritoriului național printre unitățile administrativ-teritoriale cu concentrare foarte mare a patrimoniului construit cu valoare culturală de interes național.

În ce privește tradițiile și meșteșugurile locale, se remarcă meșteșugul împletitului din paie (în ziua de azi meșterii care mai practică meșteșugul împletitului confecționează diverse

obiecte decorative, obiecte de uz casnic sau jucării din paie de secară, ovăz, orz sau grâu, acestea fiind materiale 100% naturale), sau pănușă (cunoscută în județul Mureș de la jumătatea sec. XX pănușa, adică foaia ce învelește știuletele de porumb, este folosită pentru diverse obiecte decorative sau de uz casnic cum ar fi: flori, linguri, genti și poșete, perne pentru scaune etc).

Teritoriul Zona de Cîmpie acoperă o suprafață agricolă de 49.216 ha. După modul de folosință, structura suprafeței agricole în cadrul teritoriului Zona de Cîmpie se prezintă astfel: suprafața arabilă - 35.572 ha, ceea ce reprezintă 72%, pășuni - 10.061 ha, ceea ce reprezintă 20%, fânețe - 3.355 ha, ceea ce reprezintă 7 %, și restul. Conform studiilor din domeniu, pe teritoriul Zona de Cîmpie potențialul culturilor de cereale, respectiv de soia este mediu-ridicat, în timp ce potențialul culturilor de sfeclă de zahăr, cartofi, rapiță este ridicat în totalitatea unităților administrativ teritoriale. Regiunea deține și în domeniul zootehnic un real potențial, dar care, ca și celelalte sectoare nu este suficient exploatat. Pe teritoriul Zona de Cîmpie își desfășoară activitatea un număr de 10 operatori ecologici certificați, din care 9 operatori ecologici în sectorul apicultură și 1 operator ecologic în sectorul agricol.

Pe teritoriul Zona de Cîmpie își desfășoară activitatea un număr de 285 de întreprinderi, din care majoritatea, respectiv 92,28% sunt încadrate în categoria microîntreprinderilor. Domeniile principale de activitate ale acestor întreprinderi sunt: comerțul, agricultura, sectorul serviciilor, sectorul de industrie alimentară, industrie - industria mobilei (fabrici de mobilă în localitatea Sărmașu), industria prelucrătoare, extractivă și de distribuție a gazului metan (în localitățile Sărmașu și Grebenișu de Cîmpie), construcții și materiale de construcții.

La nivelul infrastructurii de bază, aceasta este deficitară la nivelul teritoriului GAL. Spre deosebire de drumul național (DN16) care traversează teritoriul GAL și care a fost parțial reabilitat și reparat, drumurile județene și comunale sunt prost întreținute din cauza lipsei de fonduri.

În ceea ce privește infrastructura de sănătate și cea de educație, acestea nu au capacitatea de a susține un nivel decent de trai. În acest context, educația antepreșcolară și preșcolară se confruntă cu un deficit major în ceea ce privește infrastructura, astfel: la nivelul creșelor din teritoriu nu se înregistrează creșe; în ce privește grădinițele există doar 1 în comuna Band. Mai există 8 școli care asigură învățământul primar și gimnazial și 2 licee. De asemenea, din punct de vedere al infrastructurii de sănătate, aproape în fiecare comună există un cabinet medical (19 CMI); există 11 cabinete stomatologice, 9 farmacii și 3 cabinete de medicină specializată.